[illegible]

Legge Civile

IVLII PACII A BERIGA I. C.

REGII CONSILIARII,

ET IVRIS EX PRIMA
ſede in illuſtri Valentina
Academia Profeſſoris.

*De dominio maris Hadriatici diſceptatio, intér
Sereniſs. Regem Hiſpaniarum ob regnum
Neapolitanum, & Sereniſs.
Rempublicam Venetam.*

LVGDVNI,
Sumptibus Bartholomæi Vincentij.

M. DC. XIX.

Cum Priuilegio Regis.

ILLVSTRISSIMO ET NOBILISSIMO VIRO D. D. CLAVDIO FRERE,

Domino de Montfort, Beaumont, Babbieres, Pelaffol, & Fianſaies, Chriſtianiſſimi Regis in ſecretioribus conſiliario, & ſupremi Senatus Delphinalis Principi, Domino & patrono ſuo plurimum colendo.

IVL. PACIVS S. D.

Vemadmodũ mare tranquillum, & aër ſerenus eſt, niſi ventis turbentur & commoueantur: ita

principes & reſpublicæ pace & quiete fruuntur; niſi illos, aſſentatores; has demagogi, ſpecie publici boni ſuas cupiditates tegentes, ad diſcordias & bella, quæ plerumque ſuis auctoribus nocent, callidè impellant. Tales conſiliarios habuit Salomonis filius: quorum ſententiam ſecutus, magna ſui regni parte excidit. Tales Perſeus: quibus acceptò ferendum eſt, quòd potentiſſimus Rex in miſerrimam ſeruitutem abductus fuit; eiuſmodi homines Athenas, Carthaginem, aliaſque florentiſſimas reſpublicas peſſum dederunt. Similia exempla ſunt innumerabilia, quæ referre nihil attinet. In horum hodie numero mihi videntur eſſe, qui maris Ha-

driatici

driatici dominium à serenissima Repub. Veneta, penes quam ante hominum memoriam, vel iuris Doctoribus testibus, reperitur, ad serenissimum Regem Neapolitanum inanibus argumentationibus transferre conãtur. Quorum nonnulli videntur hac ratione dignitates, alij restitutionem in statum pristinum, vtrique opes & principum fauorem captare; & in hunc finem legibus ac rationibus abuti, vt moueant, quod bene positum est, aut saltem rem certam in dubium reuocent. Cùm igitur hi sibi licere putarint iura ad suas opiniones inflectere, & veritati tenebras offundere: multò magis mihi sacra Themidis ferenti permittẽdum est,

vt falsis interpretationibus reiectis, fallacibus argumentis solutis, & receptissima Doctorũ sententia propugnata, veritatem non è Democriti puteo eruam, sed ex conspicua doctrina, quæ secundum Imperatorem est mundi lumen, illustrem. Quod quidem si hoc opusculo præstiti: id ipsum est, quod volui. sin minùs, fortasse alij iuris publici peritiores, aut sponte sua, aut meo exemplo, operam hac in parte suã reipublicæ vtiliùs nauabunt. Quorum gloriæ tantum abest vt sim inuisurus, vt inde summam animi voluptatem me percepturum profitear: facile enim cõtingere potuit, vt meum in priuato potissimum iure versati opus materia debilitauerit.

uerit. Studiũ certè meum, & pacis concordiæque communis desideriũ me bonis omnis probaturum confido: Tibi in primis, Protopræses Amplissime & sapientissime: cuius iudicium mihi instar omnium est. Quis enim, quod Tu probes, reiicere audeat? Quem incorrupta integritas, acutissimum ingenium, singularis pietas, summa prudentia, exactissima iuris cognitio, quas virtutes & Galli & exteri omnes in Te meritò suspiciunt & admirantur; Rex autem Christianissimus & probè nouit, & re ipsa in negotiis maximè arduis est expertus, ad altissimum honoris gradum euexerunt. Hæc igitur nostra disceptatio, si minùs auctoris nomine,

ſaltem materiæ præſtantia & dignitate Tibi (ni fallor) commendata eſſe debet. Sed & auctori Tuæ Dignitatis ſtudioſiſsimo fortaſſe dabis, vt quem tua auctoritate fouiſti, promouiſti, ornaſti; eius opus in tutelam & patrocinium tuum recipias. Quod vt facias, atque hoc meæ erga Te obſeruantiæ pignus & monumentum eſſe velis, etiam atque etiam ſupplex rogo. Deus Optimus Maximus Te Chriſtianiſſimo Regi, Delphinali prouinciæ, totique regno Gallico quàm diutiſſimè beatum ac florentem conſeruet. Valentiæ Cauarum, XII. Kal. Februarias, Anno reparatæ ſalutis

CIↃ IↃC XIX.

IACOBI SANNAZARII PATRITII NEAPOLITANI

EPIGRAMMA.

Viderat Hadriacis Venetã Neptunus in vndis
 Stare vrbem & toto ponere iura mari.
Nunc mihi Tarpeias, quantum vis, Iupiter, arces
 Obiice, & illa tui mænia Martis, ait.
Si pelago Tybrim præfers, vrbem aspice vtrãque:
 Illam homines dices, hanc posuisse Deos.

Sonetti in lode di VENETIA, Tolto dal Latino di sopra scritto.

I.

Poichè vide 'l Nettuno, quasi in terra,
 Fondata, star VENETIA *in mezzo l'onde*
 De l'Adria, ch' indi piglia, non altronde,
 Freno, leggi, e coustumi, in pace, e in guerra.
E se 'l tempio di Giano s'apre, ò serra,
 Vscir da quelle à Dio dilette sponde,
 Di giustitia e valor ricche e feconde,
 Chi doma gli empi, e gl' inimici atterra:
Riuolto à Gioue disse, Hor tu la fama
 De la terra di Marte, & i trofei
 Pregia, e loda, se vuoi, quant' egli brama.
Non però 'l Tebro al mar preponer dei:
 Le due città chiunque mira, esclama,
 Quella gli huomini fer, questa gli Dei.

II.

L'isola sacra al figlio di Latona,
Pria chè ferma nel mal potesse stare,
Dal furor d'Eolo fù costretta errare
Lungo tempo, s'el ver la fama suona:
E la città, che vinse ogni corona,
Volse di Marte il gran figliuol fondare
Sopr' erti colli, assai lungi dal mare,
Più temendo Nettuno, chè Bellona.
Ma quella, ch' in suo seno l'Adria accolse,
Via più d'ogni altra, che sia sotto 'l cielo,
Stabile, in acqua i fondamenti inuolse.
Nè mai contrario vento al caldo, ò al gelo
Dal suo stato premier la smosse, ò tolse,
Ceda dunqua à VENETIA *e Roma, e Delo.*

III.

Quando à quella città gli occhi riuolgo,
D'ogni vera virtù felice albergo,
Che del mar siede sopra 'l mobil tergo,
Merauiglia d'ogn'vn, non pur del volgo:
D'ogni basso pensiero allhor mi sciolgo,
Con l'ali del desir fin' al ciel m'ergo,
Et, onde poscia mille carte vergo,
Diuini alti concetti aduno, e colgo.
Babel si vanta di superbe mura:
Sparta, chè tal difesa stimò vile:
Altre città son d'altre lodi essempio.
Il celeste fauor rende sicura
VENETIA, *cui non vedo altra simile:*
Tutte l'altre son terre: questa è vn tempio.

G. P.

IVLII PACII A BERIGA I. C. REGII Consiliarii, & ex prima sede in Illustri Academia Valentina Iuris Professoris disceptatio de dominio maris Hadriatici.

PARS PRIMA.

DICTVRVS de dominio maris Hadriatici, vt appareat quid sit de quo quæritur, quædam initio præmunienda censeo, quibus via

via quodammodò ſternatur ad veritatem faciliùs inueniendam.

Præmitto primò cùm multa ſint maria, non eſſe de vniuerſo, nec de quocumque mari quæſtionem, ſed de mari Hadriatico dumtaxat, quod ſermone vernaculo vocatur golfo di Venetia. Sed vt omnis homonymia vitetur, obſeruandum eſt, non vno modo accipi mare Hadriaticū. Vt enim ait Apollonij ſcholiaſtes lib. 4. Argonaut. quoniam Hadriaticum Ionio coniungitur, interdum κατὰ μετάδοσιν τοῦ ὀνόματος Hadriaticum vocatur Ionium, & viciſſim Ionium appellatur Hadriaticum. Idem notat Dionyſij ſcholiaſtes, & addit eos exactiùs & accuratiùs loqui, qui Ionium faciunt partem Hadriatici: quos ſecutus videtur Mercator in ſuis tabulis Ptolemaicis. E contrario Sulpicius in 3. Luca-

tres maris Ionij partes facit, Hadriaticum, Achaicum, & Epiroticum. Secundum Ptolem. lib. 3. Geograph. cap. 1. fines ſinus Hadriatici ſunt à flumine Tilauempto, quod ab occaſu influit in hunc ſinum, per Septentrionem vſque ad montem Garganum, & per Orientem à monte Gargano Hydruntem vſque: quæ vrbs hodie vocatur *Otranto*, & è regione ab altera ſinus parte oppoſitum habet Oricum Epiri vrbem, quæ hodie appellatur *Velona*. Ergo hic tractus ab vrbe Veneta Otrantũ & Velonam vſque, vocatur mare Hadriaticum, vel Hadrianum, vel Hadriacum, & ſinus Hadriaticus, ſiue Hadria, & mare ſuperum, & ab Apollonio Saturnium, ſiue Chronium, hodie dicitur mare Venetum, ſeu *golfo di Venetia*: vt apparet ex variis deſcriptionibus ſeu tabulis geogra

gra

graphicis, in quibus promiſcuè his appellationibus, mare Hadriaticum vel ſinus Hadriaticus, mare Venetũ, *golfo di Venetia*, modò coniunctim, modò ſeparatim notatur. Myritius parte 2. operis geographici, cap. 7. *Hadriatico*, inquit, *mari, quod nunc Venetum vocant, olim à Romanis ſuperum vocabatur.* Ortelius in Synonymis Geograph. *Hadriaticus ſinus, vel Hadriaticũ mare, hodie golfo di Venetia.* Georg. Meru. in deſcriptione Piceni, *Golfo di Venetia, olim Hadriaticus ſinus.* Boccatius de marj, *Venetum mare, id eſt, quod Hadriaticum diximus.*

Præmitto ſecundò dominium eſſe verbũ homonymum: aliud enim eſt dominium ratione iuriſdictionis & protectionis, quod Doct. vocant dominium vniuerſale vel ſuperioritatem, quale eſt, quod princeps habet

bet in rebus ſingulorum:aliud ratione proprietatis, quod dominium particulare appellant, atque hoc in rebus priuatis attribuitur ſingulis, non principi, ſecũdum communem ferè omnium & veriſſimam ſententiam. glo. & Barto. in l.2.C. in quib. cauſ.colo.cenſ. dom. accuſ. poſſ. Bar. in l.1.§.per hanc.D.de rei vindic.& in 1.conſt.Digeſtorum : num.3.& in extrau. ad reprimendum in ver. totius orbis. Odofr. in d. Conſtit. num 5.& in l. ſancimus. C. de conſul. libr. 12. Bald. in l. proprietatis. num. 1. C. de probat. Iaſ.in l.poſſideri.§.ex contrario.n.81. D.de acquir. poſſeſſ. Fulgo. in d.conſtit.1.num.7.Lucas de Penna in l. cùm neque. C. de incol. lib. 10. Damhoud.in ſua pract. crim.cap.82. num.79.& 114.put.lib.2.deciſ.323.n.4. Martin.Lauden. in tract. de princip. quæſt.47.88.301. Vaco. lib.3. declaratio.

tio.cap.49. num.14. Costal. in l. item verberatum. num.5. D. de rei vindic. Peregrin.de iu.fis.lib. 1.tit.2.num.40. Petrus de Gregor. de concess. feudi, par.2.q.7.num.22.23. Sonsbec.de feu. par.13. num. 64. Gail. de pace publ. c. 11.n. 4. & 5. vbi citat verba Senecæ sic scribenris, *Ad reges potestas omnium pertinet, ad singulos proprietas.* Et paulò pòst, *Quemadmodum sub optimo rege omnia rex imperio possidet, singuli dominio: omnia sunt in imperio Cæsaris, in patrimonio proprio.* His duabus dominij speciebus tertiam addit Couarru. in reg.peccatum.par.2.§.9. num. 8. in 6. nempe dominium locorum ad vniuersitatem pertinentium iure vniuersitatis. Quartam adiungit Alciatus in l. in suis. num. 21. D. de lib. & postum.nimirũ superioritatem, qua ciuitates, vel fœderati promittunt principis alicuius maiestatem obseruare,

uare, de quo citat. tex. in l. non dubito. D. de captiu. & in C. Imperialem. circa prin. & in §. illud quoque. de prohib. feud. alien. per Frideric. & in Clem. paſtoralis. §. rurſus. de re iudi. Sed in præſentia ſermo inſtitutus eſt de dominio vniuerſali iuriſdictionis & protectionis.

Præmitto tertiò dominium iuriſdictionis duplex eſſe, alterum directum & principale, quod ei competit, qui ſuperiorem non recognoſcit, vt Imperatori: alterũ inferius, quod ſuperiorem adgnoſcentibus tribuitur. Auth. ſi verò. C. de hæret. Exempli cauſà, ciuitas Vicentina habet hác inferiorem poteſtatem in pagos ſibi ſubiectos, ad quos regendos ſolet Vicarios mittere. Sed in iiſdẽ pagis, vt & in vrbe Vicen. ſupremum dominium habet Sereniſſima Reſpublica Veneta. Hos, qui iuriſdictionẽ

ſubalternam habent, Philippus reſp. 50. vocat dominos iuriſdictionales, eóſque veteribus putat fuiſſe incognitos.reſpon.39. num.1. 2. 11. 26. 27. Tria igitur ſunt dominij genera: ſupremum, quod eſt principis non recognoſcentis ſuperiorem: ſubalternum quod eſt recognoſcentium ſuperiorem principem: & particulare priuatorũ hominum. Vacon. à Vac. lib.3.declarat.cap.48.num.12.Sed noſtra quæſtio de dominio principali &ſupremo: quia Sereniſſima Reſpu. Veneta ſuperiorem non adgnoſcit, vt poſteriùs oſtendam.

Præmitto quartò tria eſſe dominij genera,quæ principi conueniunt præter ſuperioritatem illam Alciatiicam,de qua ſuprà I.Dominium vniuerſale,de quo ſuprà dixi;& de eo eſt tex. in l.1.C.de ſumm. trinit.l. deprecatio.D.de le. Rhod. & extrauag. ad

repri

reprimendum.II.Dominium fiſcale. III. Dominiũ patrimoniale. de quibus duobus ſolis loquitur Imperator in l.bene à Zenone.C.de quad.præſc. vbi non dicit ſimpliciter omnia eſſe principis vt multi exponunt committentes fallaciam παρὰ τὸ ἁπλῶς ἢ κατάτι, ſed limitatè ait omnia tam fiſcalia quàm patrimonialia æquè principis eſſe.Noſtra autem quæſtio eſt de primo illo dominij genere. nemo enim vmquàm dixit mare eſſe in alicuius principis fiſco, vel patrimonio priuato.

Præmitto quintò in mari,& littoribus maris tria ſpectari, proprietatem,vſum, iuriſdictionem. Proprietas eſt nullius: vſus eſt communis omnium hominum: iuriſdictio eſt principis. §. & quidem. & ibi glo. in ver.communia: & §. litorum. Inſtit. de rer. diuiſ. l.2. & ibi.Bald. D.eod.l.

litora. & ibi glo. in verb. arbitror. D. ne quid in lo. pub. l. iniuriarum. §. si quis me. D. de iniur. Zuar. cons. 1. de vsu maris, num. 9. Peregr. de iu. fis. tit. 1. num. 17. Ac de vsu quidem, & proprietate nulla est controuersia: sed de iurisdictione quæstio est.

His præmunitis, apparet titulus quæstionis, vt scholastici loquuntur. nostra enim disceptatio est de vniuersali dominio seu iurisdictione maris Hadriatici: de quo tria in quæstionem veniũt. I. An sit Reipublicæ Venetæ. II. Si eius sit, quo iure ad eá pertineat. III. Qui sint huius dominij effectus. Quarum decisio vt certior sit, & ne disputatio in progressu interrumpatur, alia tria, præter supra dicta, sunt præmunienda.

Præmitto igitur sextò Imperatorem secundum plerosque Doctores esse dominum totius orbis in tempora

poralibus, & tam maris, quàm terræ, dominio ſcilicèt vniuerſali, de quo eſt ſermo nobis inſtitutus, & iuriſdictione, non dominio particulari. quoſdam autem principes & ciuitates fatentur eſſe exemptos vel priuilegio, vel præſcriptione, vel de facto: vt Reges Franciæ, Angliæ, Hiſpaniæ. ita Bart. in l. hoſtes. D. de captiu. & in l. 2. num. 2. C. in quib. cauſ. colo. & in l. 1. §. hanc actionem. num. 2. D, de rei vindic. & in conſt. 1. Digeſtorum. n. 3. & nu. 11. & in l. ſi duas. §. grammatica. num. 2. D. de excuſat. & in extrauag. ad reprimendum. in ver. totius orbis. quem plurimi ſecuti ſunt, vt Bald. in l. deprecatio. num. 1. D. de lege Rhod. in l. bene à Zenone. nu. 2. C. de quadriennij præſcript. Caſtren. in d. l. deprecatio. num. 6. & in l. ſi heredis. num. 3. D. de legat. 1. & in l. 1. num. 2. C. de ſum. Trinit. Iaſ. in ead. l. 1. num.

22. & in l.possideri. §. ex contrario.n. 81. C. de acquir. possess. Panormit. consil.6.num.2.Vol.2.& in C. quæ in ecclesiarum numer. 11. de constit. Bart. Soci. in l.1. in pr. in 1. lect. num. 26. D. de acquir. possess.Soci. iuni. in ead.l.1.num.134.Curt. iun. in l.1.num. 108.D.de iurisdict.Corset. in repet. c. grandi. num. 90. de supplen. negle. præs. in 6. Bologn. in auth. habita. col.24. C. ne filius pro patre. Signor. de Homo d.& Ioha. Bapt. de Cauia lupis.in l.1.C.de sum.trinit.&alij plures, quos referre longum esset. hanc enim sententiam receptissimam esse testatur Restaur. de Imperatore, q. 52. relatus à Menochio in 2. respon. caus.Finar.num.3.Vasquius quoque Illustr. controu. c. 20. communem dicit. tamen vltimo sic concludit, *Ad hanc tamen tot sunt qui teneant contrarium, quòd mihi non satis certum*

est

est vtra pars receptior sit, vt refert Ioh. Fichar. in addit. ad Ioha. Baptist. à Villalob. in lit. P. num. *298*. Sanè eam sententiam validissimè refutat Couarru. in reg. peccatum. de regul. iur. in *6*. par. *2*. §. *9*. & alij relati à Menoc. in d. respon. num. 98. & seq. & præter eos Coras. in d. d. l. 1 C. de summa trinit. in ver. quos. Nos huic posteriori sententiæ contra Bart. & eius sectatores, tamquàm verissimæ & certissimæ subscribimus, non adhibita accuratiori disputatione: cùm quia aduersarij, contra quos disputamus de dominio maris Hadriatici, idem sentiunt: tum etiam quia omnes in eo consentiunt, Rempublicam Venetam vt alias quasdam respublicas, & alios quosdam principes à potestate Imperatoris exemptos esse: quamquàm alij hoc esse dicant, quia ædificata est in mari, alij priuilegio,

alij consuetudine vel præscriptione. Bald. in rubr. D. de rer. diuis. num. 8. Mart Laud. de priuileg. & rescr. q. 9. Cæpo. de seruit. rust. cap. 26. de mari & cap. 27. de litore maris. & in l. eum qui vectigal. num. 2. & 16. & in l. seq. num. 9. D. de verb. signif. Rip. in l. si insulam. num. 22. D. de verbor. obligat. Bertach. de gabel. part. 1. q. 6. Castrens. in l. ex hoc iure. num. 5. D. de iusti. & iu. Ias. ibi. num. 27. Menoch. in d. respon. num. 63. Gabriel. de acquir. rer. domin. conclus. 3. num. 10. & 11. cum aliis, quos ibi allegat. Cùm autem de effectu constat, quæstio de iure omitti potest, exemplo Scæuolæ in l. Gallus. §. si eius. D. de liber. & postum.

Præmitto septimò, cùm eorum, qui non sunt Imperatori subiecti, alij nec sint, nec fuerint vmquàm subiecti, vt Parthi, Persæ, Poloni;

alii

alij aliquando fuerint, ſed eſſe deſierint, vt Gallia & Hiſpania; inclytam Venetiarum ciuitatem in illarum numero eſſe, quæ numquam imperio ſubditæ fuerunt. Vt enim ex hiſtoriis conſtat, Hunnis Italiam vaſtantibus, Veneti, vt eorum tyrannidem vitarent in lacunas maris Hadriatici ſeceſſerunt, ibíque vrbem felicibus auſpiciis (vt euentus oſtendit) condiderunt eo loci, qui ab Orientali Imperatore propter Barbarorum metum derelictus fuerat, & neque ab occidentali Imperatore vmquam fuit occupatus, nec à Barbaris illis oppreſſus. Ergo libera ciuitas eſt, non priuilegio, aut præſcriptione, ſed quia ædificata eſt in mari nullius iuriſdictioni tunc temporis ſubiecto, ſecundum Bal. in d. rubr. D. de rer. diuiſ. quem ſequuntur Aluar. in vſib. feud. tit. quis dicatur

dux, Marchio. num. 20. Iaſ. in l. 1. C. de ſum. trin. num. 11. & in d. l. ex hoc iure. num. 26. D. de iuſt. & iu. Cæpo. de mari. num. 4. Franc. Marc. in deciſ. Delphin. par. 2. q. 10. num. 11. Si igitur Papa, aut Imperator priuilegium libertatis Venetis conceſſerunt, ius Venetorum aliquo modo videntur confirmaſſe, reuera tamen nihil noui iuris eis tribuerunt? Et ita accipere oportet fœdus ictum inter Nicephorum Orientis, & Carolum Occidentis Imperatores, in quo *nominatim expreſſum, vt Veneti inter vtrumque Imperium poſiti, liberi atque immunes, & ab vtroque ſecuri viuerent, ac ſine moleſtia res ſuas in agro Italico poſſiderent*, vt ſcribit Sigo. lib. 4. de regno Italiæ. Quatenus autem Domini Veneti poſſint conſuetudine ſeu præſcriptione ſe tueri, poſteriùs diſquiram. quod enim dicam de

iuriſ

iurisdictione & dominio maris Hadriatici, idem de libertate Veneta dici potest. vtriusque enim eadem est ratio: & verissimè scripsit Cæpo. d.cap.de mari,num. 10. tantam iurisdictionem Venetos habere in mari, quantam in ciuitate Venetiarum: sed hac de re infrà.

Vltimò præmitto quæstiones propositas, non esse decidendas iure naturali:quia hoc iure, quod est omnibus animalib.commune.l.1.§.pen.D. de iust.& iu.& Instit.de iure natur.in princ. omnia sunt communia. c. ius naturale dist.1. dominiorum autem & imperiorum distinctio iure gentium introducta est.l. ex hoc iure. D. de iust. & iure.§. ius autem gentium. Instit. de iu. natur. C. ius gentium. distinct. 1. Rursus non esse decidendas ex iure ciuili Romano:quia cùm Respub.Veneta non sit Imperio Romano

mano

mano ſubiecta, vt modò dictum eſt, certè non tenetur legibus Romanis, niſi quatenus propter earum æquitatem ſponte ſuas eas recipit, vt eaſdem recipiunt Potentiſſimi reges Galliarum & Hiſpaniarum, & vt olim Romani receperūt leges Atheniēſium. Lacedæmoniorum, & Rhodiorum: aliàs leges Romanæ in Venetos non valent. Item non eſſe decidendas ex legibus Venetis: quia etſi Veneti ſuis legibus viuūt. Meno. libr. 4. præſcript. 18. num. 41. tamen his non poſſunt alias reſpublicas vel principes obligare, ſed tantùm ſuos ſubditos. Reſtat igitur, vt decidantur ex iure gentium, quod naturali ratione apud omnes gētes valet. §. 1. Inſtit. de iu. natur. & vt ſingularum rerum dominia, ita etiam regna, & imperia diſtinxit. d. l. ex hoc iure. D. de Iuſt. & Iu. d. §. ius autem
gen

gentium.Inſt.de iu.natur.Iure autem Romano eatenus in his quæſtionibus decidendis vtendum ſit, quatenus ius gentium eius pars eſt: ſi quidem ius Romanum in ſe naturalia & iuris gentium & iuris ciuilis præcepta continet d.l.1. §.huius ſtudij. D. de iuſti.& iu.§.vlt.Inſtit.eod.

His præmunitis, tranſgredior ad dictas quæſtiones decidendas; vt appareat, an Sereniſſima Reſpub. Veneta ſit domina maris Hadriatici, & quo iure,& in quantum.

Quod ad primam quæſtionem attinet, omnes Doctores, qui vſque ad hæc tempora ſcripſerunt,vno ore teſtantur Dominos Venetos eſſe huius maris dominos. Bar. in l.iniuriarum.§.ſi quis me. D. de iniur.Bal.in l. ſi plures.num.13. C.de condit. inſert. & in rubr.D.de rer. diuiſ.num.4.Addit. ad Bald. in l. quædam. D. eod.

Angel.in l. vlt. D.de vſucap. & in d.l. iniuriarum.§. ſi quis me. & l.ſanè.nu. 3.D.de iniur.Caſtren.in l. inſulæ. in 1. lect.num.3. D. de iudic. Io. de Anan. in c.2. de cler. venat. Io. de Plat. in l. vſum.ver. item per hác. C.de aquæd. lib.11. & in §. littorum. Inſtit. de rer. diuiſ.Cæpo.de ſeruit. tit. de mari,vbi dicit eos tantum habere iuriſdictionem in mari quantum in ciuitate Venetiarum, vt ſuprà retuli. & eius addit. in lit. a. Bertachi .in tract. de gabellis. par.1.q. 6. Salic.in l. 3. C. de naut.fœn. Ripa in l. ſi inſulam. num. 22. D. de verb. oblig. Iaſ. in l. ex hoc iure.n.27.D.de iuſt.& iu. Areti.in §.& quidé.Inſt.de re. diu. Balb. de præſc. par.3.6.partis.q.6.Feli. in c. de quarta col. vlt. de præſcript. Marti.Laud.de principib.q.123.& q.355.Iohan.Baptiſta de Caccialup. in l.1. C. de ſumma trinit. Straccha. de nauigatio. num.

8.

8. Schneid. in §. & quidem. instit. de rer.diuiſ.Peregri.de iu.fi.tit.1.num.18. Muſcorn de iuriſdict. num. 129. Hoc adeo certum eſt,vt Ang.conſ.220.dixerit non eſſe de hoc diſputandum, ne diſputatio veniat in deriſum. Nam Imperatore & omnibus aliis ſcientibus neque contradicentibus hoc iure Veneti ſunt vſi tempore immemoriali, vt notat idem Angel. in d.l.ſanè. Quare non ſolùm Iuriſconſulti,ſed etiam alij auctores hoc ius Venetis tribuunt. Sanazar. lib. 1. epigram.

„ *Viderat Hadriaticis Venetam Neptunus in vndis*
„ *Stare vrbem, & tota ponere iura mari,*

Id eſt, mari Hadriatico, in cuius vndis dixit eam ſtare. Georgius Merula Geograph. par. 2. lib. 4. cap.36. Venetiarum vrbem vocat Hadriatici

ci reginam maris. Similiter Bellefo-
rein addit.ad cosmograph.Munsteri
eam appellat *Roine & Dame de la
Mer*,Reginam & Dominam maris.
*Cæpit enim rerum, quas summa laude
felicitateque gesserunt Veneti, gloria ab
iis, qui mare infestum habebant: quibus
classe sæpe superatis, & in potestatem re-
dactis, insulas cæperunt & nationes ex-
ternas subegêre*, vt idem Merula dicto
loco scribit. Nec nouum est, vt ali-
quis populus classe potens in mari
imperium exerceat, vt olim Rhodij
teste Strabone lib. 14. quam potesta-
tem eis Romani non inuiderunt,
immo ab eis legem, quæ dicitur
Rhodia, sumpserunt: ídque signifi-
cauit Antoninus in l. deprecatio. D.
de le. Rhod. vbi iubet rem diiudica-
ri secundum legem maris, id est, le-
gem Rhodiam. Quid ergo mirum, si
Veneti, qui Rhodios in suam pote-
statem

ſtatem aliquando redegerunt, imperium in mare habeant?

Ad dictas auctoritates quidam reſpondent Doctores non tribuere Venetis iuriſdictionem, niſi in eorũ mari, quod aiunt non protendi vltra Clodiam foſſam, quæ nunc appellatur *Chioggia*, & quod dicitur de mari Hadriatico, eſſe inuentum eorum, qui ſunt ſubditi & Vaſalli Venetorum.

Hanc reſponſionem eſſe omnino inanem oſtendo multis modis. I. Plerique ſuprà citati, qui expreſsè mentionem faciunt maris Hadriatici, non ſunt imperio Veneto ſubditi: vt Bertachinus Firmanus, Ripa Papienſis, Schneideuinus Saxo, Staccha Anconitanus, Merula Batauus, II. Cùm Doct. ſpecialiter loquuntur de eo diſtrictu, in quo Venetiæ & Clodia foſſa ſitæ ſunt, vſque ad litus

maris,vocát lacunas, ac distinguunt à mari:vt Salic. in l.2.C. de nauti.fœno Quare valde ridicula est interpretatio, qua mare Hadriaticum accipitur pro illis lacunis solis.III.Quia verba pro subiecto argumento debent accipi.l.ex conducto.§.Papinianus.D.loca.idcirco Doctores in materia proposita pro eodem accipiunt mare & mare Hadriaticum, seu Venetum,& gulfum maris. Vnde quod aliquis de vno ex his dicit, alius eiusdem sententiam referens, alio verbo vtitur. Verbi gratia, Salicetus in l. 3. C.de naut.fœn. dicit Venetos habere deueta in mari. eius verò sententiam referens Ripa in l. si insulam. num.22.D.de verb.oblig.dicit Venetos posse statuere super gabellis Hadriatici maris IV. Cú Bar. & alij dicunt Venetos habere iurisdictionem in eorum mari, vel in suo mari,certè

perin

perinde eſt, ac ſi dicerent in mari Venetorum, ſeu in mari Veneto. Quæ verba ſi intelligerentur, vt aduerſarius interpretatur, ineptiſſima locutio eſſet, & perinde valeret, ac ſi diceretur Venetos eſſe dominos eius cuius ſunt domini. Verùm hi Doctores ad nomen, quo hoc mare ſignificatur, reſpicientes aſſerunt Venetos eſſe dominos illius maris quod nunc Venetum, ſeu Venetorum & Gulfus Venetiarum, olim ſinus Hadriaticus dicebatur. V. Quod Bal. in rubr. D. de rer. diui. dicit de ſuo mari. & Sali. in l. 3. C. de naut. fœn. de mari, Ripa eorum ſententiam referens accipit de mari Hadriatico in l. inſulam. num. 22. D. de verb. oblig. Eandem igitur ſententiam alij de mari pronunciant, alij de mari Hadriatico, alij de gulfo maris, ſeu gulfo maris Hadriatici, alij de gulfo Veneto,

ſeu Venetorum, diuerſis verbis eandem rem ſignificantibus. Hæc dicta ſint de prima quæſtione: ex quibus apparet Sereniſſimam Rempublicam Venetam eſſe dominam maris Hadriatici. Quod confirmatur ex eo , quòd Veneti quotannis anulo mare ſibi deſponſant, vt præter alios ſcribit Gorop, lib, 9. quoniam princeps eſt maritus reipublicæ, cum qua dicitur matrimonium morale contrahere. Lucas de Pen. in l. quicunque.C. de omni agro deſer.lib.11.

Sequitur altera quæſtio, quo iure, & qua ratione hoc dominium ſit conſecuta. Doctores vulgò putant eam id præſcripſiſſe ſpatio temporis, cuius initij memoria non extat, per l.vſum, & l.diligenter. iuncta. glo.C. de aquæduc.lib. 11.Angel. in l. vlt.D. de vſucap. & in l.iniuriarum.§. fi. D. de iniur.Io.de Plat.in d. l. vſum.Ioh. Bapt.

Bapt. de Caccialup. in l. 1. C. de sum. trinit. col. 1. Cæpo. de seruit. rustic. cap. de mari. Martin. Laudens. de principibus. q. 123. Addit. ad Bal. in l. quædam. D. de rer. diuis. Schneid. in §. & quidem. Instit. de rer. diuisione. Cum hac autem præscriptione dicunt concurrere tacitam concessionem principis, & ita acquiri simul præscriptione & priuilegio. Angel. in l. sane. D. de iniur. Ioha. de Ana. in c. 2. de cleric. venat. Martin. Lauden. de principibus q. 352. sed Bart. dicit acquiri consuetudine in d. l. iniuriarum §. fi. cum l. seq. citatur tamen à Schneid. in d. §. & quidem. quasi loquatur de præscriptione temporis immemorialis. Et Io. quoque de Anania videtur hæc duo pro eodem accipere in d. c. 2. nimirum quia licèt hæc inter se differant secundum Alex. in l. more. n. 11. D. de iurisdict.

Areti. in §. ex non ſcripto. numer. 7. Inſtit.de iu.natur.& in §.flumina n.5. de rer. diuiſ. Bal.in l.de quibus.num. 34.ff.de legib.& in l.cùm tanto.num. 16.ex.de conſuetud.Iacob.de Sancto Georg.in l. de quibus. num. 26. & 28. D.de legib. Put.lib.2.deciſ.387.Hartman.de verb. ſignif. obſeru.5.Ri. in l. quò minùs. num. 39. ff. de flumin. Balb. de præſcript.par.1.q.10.Couar. in reg.poſſeſſor malæ fidei, par.2.§.3. n.2. de reg. iur. in 6. Graue de antiq. temp. par. 4. tit.1. tamen hæc interdum confunduntur: nam conſuetudo accipitur quandoque pro præſcriptione.Panor.in c.abbate.num.12. & in c. ſuper quibuſdam. num. 9.de verb.ſign. Conna. lib. 1. c. 10. num.8. Couarru. in d. reg.poſſeſſor malæ fidei,par.2.§.3.num.2.de reg.iur. in.6.& in conſuetud. ineſt præſcriptio. Bal. in l.1.num.28.C.de furt.quæ quidem

eſt

est de essentia consuetudinis. Bal. in l. de quibus. num. 85. D. de legib. & dicitur præscribi consuetudo. Bal. ibi.num.83. vel cõsuetudine. Bar.in auth. de defens. ciu. §. iusiurandum. num.5.Iac. de Sancto Georg.in tract. de feud.in verb.ibi fluminibus num. 2. Dicitur etiam interdum præscriptio habere adnexam cõsuetudinem. Balb.de præscript. par.5.in p.num.22. Denique eadem dici potest præscriptio respectu eius qui ius suum tali præscriptione amittit,& consuetudo respectu eorum qui nihil amittunt,vt ex Io.Andr.declarat.Io.Bapt. de Sancto Seuer. in repetit. l. imperium. q. 15. D. de iurisdict. Vide Panor. in c. fi. de consuet. & Balb. de præscr.p.1. q. 10. princip.Imperij igitur in mare acquisitio secundum Doctores referri potest ad præscriptionem respectu Imperatoris cui

aufertur, & ad consuetudinem res-pectu nauigantium per mare. Item ad priuilegium, quia hæc præscriptio, cùm sit tanti temporis, cuius initij memoria non extat, vim habet tacitæ concessionis Cæsareæ & priuilegij. c. super quibusdam. §. prætera.de verb. signif. c. 1. de præscript. lib.6.Cæpo. de seruit. vrba. prædior. cap.19.num.4.Bal in feu.in rubr.quæ sint regal. num. 3. Marh. de Afflic. super prælud.Const. Neapol.q.3.n.2. Ergo in summa Doctorum communissima sententia est, Illustrissimos Dominos Venetos habere imperiũ maris Hadriatici,illudque præscripsisse longissimò tempore, cuius initij non est memoria: quæ præscriptio dici etiam potest consuetudo,vel diuerso respectu,vel latè sumpto præscriptionis vocabulo: & vim habet priuilegij. Non tamen valde curarũt

in

inquirere exactè verum acquiſitionis modum. vnde Sal. in d. l. 3. c. de naut.fœn. dicit Venetos hoc ius habere, ex conſuetudine, vel ex conceſſione principis. Ang. d. conſ. 290. ex priuilegio & conceſſione Cæſarea, vel vſurpatione:vbi vſurpationē accipit pro vſu,vt in l.ſi ſtillicidij.§.1. l.aqua.& l.aquam.D.quemad.ſeruit. amitt.vel pro frequenti vſu, vt in l.2. D. de vſurp. & vſuc. Cùm enim hoc ſit omnibus notum, nec ſolùm nauigantibus per mare Hadriaticum, ſed etiam apud Maieſtatem Cæſaream, vt idem Ang. eod. conſ. teſtatur:minùs neceſſaria eſt quæſtio, quo iure hoc obtineat,vt in ſimili tradit Scęuola in l.Gallus.§.ſi eius. D. de lib. & poſtum.

Sed vt appareat,quid in hac quæſtione reuera ſentiendum ſit, repetendum eſt,quod ſuprà probaui,de-

cisionem sumendam esse ex iure gẽtium, non ex iure Romano, nisi quatenus iuris gentium præcepta in se continet. Hoc posito, dico Serenis. Remp. Venetam esse dominam maris Hadriatici per eius occupationem. Probatur hoc fieri posse. quia mare cùm sit nullius, naturali ratione, proinde iure gentium conceditur occupanti, vt cetera quæ communia dicuntur. l. 3. in pr. D. de acquir. rer. domin. §. feræ. vers. quod enim. Instit. de rer. diuis. glo. in §. & quidem. in ver. communia. Instit. eod. Probatur hoc factum esse per auctoritatem Doctorum suprà citatorum, præsertim Angeli in l. sanè. D. de iniur. & in cons. 290. quibus locis dicit hoc esse omnibus notum. Probatur etiam ex desponsatione maris, quam Illustrissimi Domini Veneti quotannis publicè faciunt &

ante omnem memoriam fecerunt, præſentibus nec repugnantibus diuerſorum Principum Legatis.

Non obſtat,quod Bart. & eius ſectatores dicunt Imperatorem eſſe dominum totius Orbis: cùm quia hæc ſententia non eſt admittenda, & ab iis quoque, qui maris Hadriatici controuerſiam Sereniſſimæ Reipublicæ Venetæ faciunt,reiicitur, vt ſuprà notaui: tum etiam quia licèt Imperator olim habuerit imperium in marè Hadriaticum, tamen (vt ex hiſtoriis patet) aduenientibus in Italiam Barbaris, illud amiſit, præſertim Atila Italiam & regiones illi mari vicinas vaſtante:quo tempore Veneti ſeceſſerunt in mare, ibi vrbem ædificarunt, & mare Hadriaticum ab Imperatore Conſtantinopolitano deſertum, ab Imperatore Occidentali numquam poſſeſſum occu-

parunt, ſtatim igitur eius maris dominium acquiſiuerunt: quoniam ſicut ea quę nullius ſunt, per ſupra allegata;ita etiam quę pro derelictis habentur,confeſtim fiunt occupantis. l.1.D. pro derelicto. Non potuit igitur Sereniſſima Reſpublica dominium acquirere pręſcriptione, quod iam occupatione acquiſierat: quia non poſſumus res noſtras pręſcribere, quemadmodum non poteſt pręſcribi,quod priuilegio acquiſitum eſt.Angel. in l. ſanè. nūm.3.D. de iniur. Io. de Anania in cap. 2. de cler. venat. quia dominium non poteſt acquiri ex pluribus cauſis. l. 3. §. ex plurimis.D.de acquirenda poſſeſſ. & quod noſtrum eſt, ampliùs noſtrum fieri non poteſt. §. ſed ſi rem. Inſtit.de legat.

Si tamen præſcriptio ſpectetur, non vt modus acquirendi dominij, ſed

ſed tamquàm exceptio, quia præſcriptio idem eſt quod exceptio ſecundum Cuiac.in rubr. D.de exceptionib. Illuſtriſſimi Domini Veneti præſcriptione temporis immemorialis vti poſſunt ad repellendos eos, à quibus turbantur: quia per hanc longiſſimam poſſeſſionem conſecuti ſunt, vt non teneantur titulum acquiſitionis probare, l.3.§. ductus. D. de aqua. quotid. & æſtiu.& c.1.ex.de præſcript.in 6. Couarr. in reg.poſſeſſor malæ fidei par. 2.§.3.num.7.& §.5. num.2. Hæc enim præſcriptio non requirit titulum,ſed vim habet tituli.Crauet de antiq.temp. par. 4.§.abſolutis differentiis. num. 9. Borchol. in c.vn. quæ ſint regal. num.17. & dicitur inducere titulum. Theſaur. lib. 1.q.8. num. 11. & parere præſcriptionem iuris & de iure, contra quam non admittitur probatio. Crauet

dicto

dicto loco, num. 60. Peregr. lib. 1. de iu. fiſ. tit. 2. num. 65. cum aliis quos ibi allegant: quoniam æquipollet veritati, & pro veritate habetur. Borchol dicto loco. Arnold. in verbo præſcriptio. nu. 27. poſt plures alios, quos allegant.

Oſtendi dominium maris Hadriatici pertinere ad Sereniſſimam Rempublicam Venetam, & quo iure ad eam pertineat: ſupereſt, vt proponam eius effectus, qui quidem ſunt quinque pręcipui. I. Illuſtriſſimi Domini Veneti tenentur illud mare tutum & ſecurum reddere, & purgare à piratis. Bal. in l. fin. C. de capt. & in §. conuenticulas. num. 7. de pac. iur. fir. Alex. in l. ne quid. de incend. rui. naufr. & conſ. 88. num. 2. vol. 5. Iaco. de ſancto Georg. de feud. in verbo Marchio in Italia. verſ. quæritur etiam. num. 4. Zaſ. lib. 2. conſ. 14. num.

num. 9. 11. 14. & conſ. 15.num.2.& 78. Vurmſ.lib.1.tit.vlt.Obſeru.5.Gail.lib. 6.obſ.64.Mynſ. cent.5.obſeru. 70. II. Debent ſubditos tueri.Rip.de peſte, c. 1. num. 148. eorumque neceſſitatibus proſpicere. Barth. Soc. in l.1.nu. 57.D. ſol. matrim. III. Poſſunt delinquentes in eo mari capere, & punire, tamquàm delinquentes in ſuo territorio. Caſtr. in l. inſulæ in 1.lect. num.3.D.de iudic. & in l. deprecatio num.6.D.de le.Rhod.& tota die hoc eos facere teſtatur Pe. Gerar. ſing.15. eſt enim maris territorium, vt terræ. Cæpo.de mari.num.26.c.vbi periculum. §. porrò. & vbi glo. & Docto. Canon.de elect.in 6.Zuar. conſ.1. de vſu maris, num.1. Doberci. in verbo mare.Arnold.in ver.territorium.n.2. Petr. Gerar. d. ſing. 15. licèt quidam inter hæc diſtinguant,& propriè territorium in terra,diſtrictum in mari,

diœ

diœcesim in ecclesiasticis dici velint. Bal. in rubr. quæ sunt regal. Iac. de Belu.in c. Romana.§. contrahentes.num.4.de fo.compet.Sed vtcumque vocetur, nihil interest, cùm idē sit effectus; quia leges rebus,non verbis imponuntur. l.2. in fi. C.commu. de legat.IV.Possunt alios illac nauigare volentes prohibere ne ibi nauigent.l. sanè. D. de iniur.vbi est casus secundum Raym. de Fortiu. qui ponit exemplum in gulfo Venetorum, vt refert & eum sequitur Ias.in l.quo minùs. num. 41. D. de flumin, Ang. cons. 290.Ioan. de Anan.in cap.2. de cler.venat, Feli. in c. de quarta. num. 41. vers. demum circa prædicta. de præscript. Ias. in l. ex hoc iure. num. 27.D. de iustit. & iure. Balb. in tract. de præscrip. tertia parte quintæ partis.q.6. num. 6, Straccha de nauigat. n.8.V.Possunt nauigantibus vectigalia,

lia,gabellas,& collectas imponere & augere, & contrà facientes punire. Bal.in rub.D.de rer.diuiſ. nu. 5. Salic. in l.3. C. de naut. fœno. & latè Bertach.in tractatu de gabellis. par. 1. q. 6.num.19.& 20. Angel. in l. ſanè. nu. 3. D.de iniur.& conſ.290. Ripa in l. ſi inſulam num.22. D. de verb. oblig. Cœpo. de ſeruit. ruſtic. præd.c.26.de mari. num. 10. Schn. in §.& quidem. Inſtit.de rer.diuiſ.Peregr.de iu.fiſ.tit. 1.num. 18. Martin. Laud.de principibus. q.352.Io.de Ana. in c.2.de cleric. venat.

His ita comprobatis, operæ pretium eſt, priuſquàm manum de tabula tollamus,eorum obiectionibus ſatisfacere, qui nuper, exiſtimantes ſe Potentiſſimo Regi Catholico, aut ſaltem Proregi Neapolitano gratificari,aduerſus veteres auctores contrariam noſtræ ſententiam tuentur,

nec verentur cum Angelo, ne eorum disputatio in derisum abeat. Hi sunt Io. Baptista Valenzuela Velasquez cons. 100.n.55.& Anonymus quidam in discursu Italicè scripto, non edito. vtrique igitur respondebimus.

Opponit primò Velasquez, quòd ex Doctorum sententia Dominus territorij mari cohęrentis, habet iurisdictionem in mari proximo vsque ad centum miliaria, adeo vt mare sit eiusdem iurisdictionis, cuius est territorium adiacens: vnde colligitur iurisdictio regis Neapolitani in parte maris Hadriatici.

Respondeo primò hanc sententiam de centum miliaribus facilè posse refutari, si quis in veritatem seuerè inquirere, & κατ᾽ ἀλήθειαν, ȣ̓ κατὰ δόξαν. disputare velit. sicut enim non est omnium ciuitatum eadem magnitudo, sed aliæ dicuntur minores,

res,

res, aliæ maiores, aliæ maximæ.l.6.§. est autem. D.de excusat. ita aliæ maius, aliæ minus territorium habent, vt omnibus notum est: & quædam magnę ciuitates, exiguum habēt territorium, vt Norimberga, Argentina, Geneua. Quòd si vrbs Roma cētum miliarium territorium habet. l. 1. §. initio. D. de offic.præf. vrb. non propterea necesse est, vt aliæ quoque ciuitates tantumdem habeant. Et si ita est in terra, cur non similiter in mari? Respondeo secundò, quod Doctores dicunt de centum miliaribus in mari, intelligendum esse de mari à nullo principe specialiter occupato, & in his terminis loquitur Bart.in tract.de insula.in ver.nullius, quem alij secuti sunt, & apertiùs Cœpo.d.cap.de mari,num.11.iam autem ostēdimus Serenissimam Rempublicam Venetam occupasse totum

mare Hadriaticum, in quo tantam iuriſdictionem habet, quantam in ciuitate Venetiarum, vt ibid.notat Cœpo.num.10.Reſpondeo tertiò, ſicut dominium particulare,quod habent priuati in rebus ſuis, non obſtat, quò minùs princeps habeat in eiſdem rebus dominium vniuerſale, vt probatum ſuprà fuit:ita ſi concedatur ciuitates mari proximas,habere in eo mari dominium : hoc erit dominium in ſpecie, non obſtans quò minùs Sereniſſima Reſpublica Veneta in eodem habeat dominium in genere, quod eſt dominium ſuperius.ita Bal.in l.pen. num.13.C.de cōdit. inſert.Bertachi.de gabellis,par.1. quæſt.6. num. 20. Add.ad Cœpo. de mari in lit. A. Siue igitur legum veritatem, ſiue Doctorum auctoritatem ſpectemus, dominium Venetū in mari Veneto inconcuſſum manet.

Oppo

Opponit ſecundò, quòd mare iure naturali eſt omnium commune. §.1.Inſtit. de rer.diuiſ.l.2. D.eod.ergo nauigatio libera omnibus eſſe debet. Reſpōdeo primò litora quoque eſſe communia, ſicut mare.dictis iuribus.Quemadmodum igitur communio litorum reſtringitur ad populum à quo occupata ſunt. l. 3. §. litora.D.ne quid in lo.publi.ita etiam communio maris: adeo vt per mare à nemine occupatum nauigatio ſit omnino libera:per mare autem occupatum ab aliquo principe (hoc verbo etiam reſpublicas complector) II. liberam habeant nauigationem, qui ſunt illi principi ſubiecti : alij verò eatenus habeant, quatenus idem princeps eis permittit. Reſpondeo ſecundò libertatem nauigandi non tollere ius exigendi veſtigalia & gabellas.ſicut enim in ter-

ra liberum eſt ire, & merces deferre per vias publicas,& per flumina publica, ſaluo iure vectigalium, quæ principi debentur, vt loca tuta & ſecura conſeruet: ita etiam in mari ſe res habet.

Opponit tertiò auctoritatem Franc. Marci. quæſt.Delphin. 110.n. 11.par.2. dicentis, quòd licèt Veneti, quia ædificarunt in mari, prætendát ſe eſſe in libertate, non tamen ex eo debet ab eis, aliis impediri nauigatio,ſtatio,& portus. Reſpondeo primò,quòd ſi Marcus hoc diceret,eius auctoritas plurium & maioris famæ Iure conſultorum ſuprà citatorum cederet. Reſpondeo ſecundò verba Marci in hac oppoſitione malè accipi.Nam reuera contra Venetos nihil dicit.Quod vt liquidò appareat, notetur Marcum primò ponere hác theſim, quòd *licitum eſt ædificare in mari,*

mari, vel litore: & efficitur incontinenti ſuum, ex quo pilas iáctauit. l. ergo. §. fi. D. de acquir. rer. dom. nec requiritur perfectio operis. l. 2. §. aduerſus. D. ne quid in lo. publi. Inde infert concluſionem. *Et ideo Veneti ædificauerunt in mari, quod eſt iuris gentium, & ſe pratēdunt in libertate.* Poſtea eidem theſi adiungit limitationem, *dum tamen non impediatur nauigatio, ſtatio, portus*, quæ verba ſunt referenda ad theſim, non ad corollarium. Hęc noſtra interpretatio probatur primò, quia Marcus nō dicit, *non impediatur ab eis*, id eſt, à Venetis, vt fingitur in dicta oppoſitione; ſed ſimpliciter, *non impediatur.* Probatur ſecundò, quia ſcopus Marci in tota illa quæſtione eſt loqui de flumine, mari &c. generaliter, non ſpecialiter de Venetis, de quibus obiter & paucis collegit dictū corollarium. Probatur tertiò, quia iſta vl-

tima clausula optimè cohęret thesi, & nullo modo potest referri ad dictum corollarium. Nam hæc locutio commodissima est. Licitum est ædificare in mari vel littore, & efficitur incontinenti suum, dum tamen non impediatur nauigatio, statio, portus. hæc autem locutio ferri non potest, Veneti ædificauerunt in mari, & se prætendunt in libertate, dum tamen non impediatur nauigatio, &c. Quid enim? si impediatur nauigatio, Veneti non ędificarunt in mari, aut se non prætendũt in libertate? Probatur quartò, quia Marcus hæc non dicit ex se, sed sumit ex Cœpo.t.de mari. Nã ab illis verbis eiusd. quæst.10. *Item Cœpo.in tracta. de seruit. præd. rustic.* vsque ad finem quæstionis. tantùm refert doctrinam Cæpolæ, penè iisdem verbis, sed compendiosè, nempe quæ habentur apud

Cœpo.

Cœpo.titulis de montibus, de collibus, de valle, de aqua, de mari, de litore, de portu, de lacu, de fluminibus, de flumine priuato, de insula, de alueo. Quoniam igitur verba Doctorum debent intelligi secundum ea quæ allegant. Bar. in l.non solùm. §. liberationis. num. 7. D. de liberat. cum aliis ibi citatis in add.Dom. Sal. in l.si ex cautione.num.18.C. de non. num.pecun.Ias.in l.'.num.2.D.de Iurisdict. idem voluit dicere Marcus, quod Cœpola. atqui Cœpola hoc non dixit de Venetis, vt perspicuè liquet ex lectione d. c. de mari. ergo neque Marcus hoc de eis dicere voluit: & verbum *ab eis*, perperam & contra mentem auctoris adiectum est à Valenzuela in dicta oppositione; quia sicut Cœpola non respexit ad Doctores Venetos, sed ad priuatos homines ædificantes in mari, ita

etiam Marcus Cæpolæ ſententiam referens.

Opponit quartò auctoritatem Angeli in l. prætor ait. §. prætor. num. 2. D. ne quid in loco publ. vbi dicit Venetos, Ianuenſes, & Piſanos non poſſe imponere vectigalia nauigantibus per eorum maria. Sed notandum eſt, Angelum non ſimpliciter hoc dicere, vt citatur à Velaſquez, ſed adiecta hac limitatione, *inconſulto principe.* Reſpondeo igitur primò Ange. loqui de iure ciuili, cui Venetos non eſſe ſubditos ſuprà notaui. Reſpondeo ſecundò eum niti legibus, quibus derogatum eſt obſeruantia communi totius mundi, ſecundum Bald. in rubr. D. de rer. diuiſ. col. 2. quem ſequitur Cœpo. d. c. de mari. nu. 10. immo etiam ipſe Ange. conſ. 290. Reſpondeo tertiò cum Bal. & Cœpo. dictis locis, conſuetudinem

temporis immemorialis, quam esse pro Venetis suprà probaui, habere vim concessionis factæ à principe. Respondeo quartò dictam sententiam Angeli in iis veram esse, qui recognoscunt superiorem, non in iis qui nullum recognoscunt. Franc. Marc. q. 39. par. 2. quem refert & sequitur Tepa. tit. 48. cap. 3. Adde Salic. in l. vectigalia num. 3. C. no. vectig. inst. non pos. Ri. in l. si insulam num. 22. D. de verb. oblig. In quorum numero Venetos esse suprà probaui.

Opponit quintò, reges Neapolitanos sæpe classem traduxisse per mare Hadriaticum sine Venetorum consensu: ideóque Venetorum possessionem fuisse interruptam, consequenter non fuisse ab eis mare præscriptum. Respondeo primò, auctores, quos allegat, nihil dicere in præiudicium dictæ præscriptionis. Respon

ſpondeo ſecundò Sereniſſimam Rempublicam Venetam non præſcriptione aut conſuetudine, ſed occupatione acquiſiuiſſe dominium maris Hadriatici. Reſpondeo tertiò continuam Venetorum poſſeſſionē firmiſſimè probari à Chizzola, cuius probationes referuntur à Minuccio Archiepiſcopo Iaderenſi in ſupplemento hiſtoriæ Vſcochorum, pag. 29.& ſeqq.

Opponit ſextò Bononienſes, Rauennates, & Anconitanos, Venetis contradixiſſe, adeò vt non ſemel fuerit inter eos aperto Marte pugnatum. Reſpondeo nihil mirum, quòd aliæ Reſpublicæ magnitudini Venetæ inuidentes bellum mouerint: ſed nihilominùs Dominos Venetos ius ſuum armis retinuiſſe: quia vim vi repellere licet. l. vt vim. D. de iuſtit. & iu. Cur non addit Velaſquez Genuen

nuenses? An quia cum Venetis transegerunt, & liberam maris Hadriatici possessionem eis reliquerunt? Sed idem fecisse Anconitanos testatur Straccha Iurisconsultus Anconitanus in tracta. de nauigatione.num.8. Iam verò cùm Serenissima Respublica Veneta in ciuitatibus, quæ incontinenti sitæ sunt, vt Patauio, Vicetia, Verona, de quibus non solùm passa est bellum, sed etiam eas aliquando amisit, nihilominùs dominium sine controuersia obtineat, quoniam eas recuperauit: quantò magis hoc dicendum est de iurisdictione maritima, quam numquàm amisit, sed ius suum armis conseruauit, & bello aggredientes, fortiter repulit?

Opponit septimò, quòd *Dux* Ossunæ, Neapolis Prorex naues & triremes optimè instructas misit in

marc

mare Hadriaticum anno 1617. quibus de Veneta classe victoriam reportauit: atque hanc prætensam victoriam Thrasonicè (nolo dicere Hispanicè) amplificat verbis sesquipedalibus. Respódeo primò, quamuis hoc concederetur, tamen οὐδὲν πρὸς ἔπος. Romani à Carthaginensibus sæpe prælio superati, non solùm dominium suum retinuerunt, sed etiam Carthaginem euerterunt. tam multa eiusmodi exempla apud historicos extant, vt parum prudens sit, qui ob aliquam maximam victoriam, ne dum ob exiguam, qualis est, quæ à Velasquez refertur, superbè & insolenter, humanæ conditionis immemor se gerit. Respondeo secundò, hæc tam facilè à nobis negari, quàm temerè ab aduersario sine vlla probatione proponuntur. Denique contrarium verius esse, & classem Hispa

Hiſpanicam fuga ſibi conſuluiſſe conſtat ex epiſtola Capitanei Alphonſi Italicè ſcripta, & edita, 27. Nouembris 1617. Hactenus ad obiectiones Io. Baptiſtæ ſit reſponſum.

Venio ad Anonymi tractatum, quem diſcurſum vocat de libertate maris Hadriatici. Titulus & operis concluſio oſtendunt eum velle oſtēdere hoc mare liberum eſſe. Quod ego facilè conceſſerim. Sicut enim ædes dicuntur liberæ, quæ alij quàm domino ſuo non ſeruiunt; ſeruæ autem, quæ extraneo ſeruiunt. l.5. D.ſi vſusfruct. petet. l. ſi quis duas. §. ſi in venditione. l. quicquid. D. commu. præd.l.altius.C.de ſeruit.cum ſim.ita mare liberum eſt, ſi ſolis Venetis ſeruit, in quorum dominio eſſe ſuprà oſtendi: ſeruum autem eſſet, ſi qui alij Dominis Venetis inuitis per illud nauigare poſſunt. Sed videamus,

quibus

quibus rationibus conetur Anonymus iura Serenissimæ Reipublicæ euertere.

Initiò ponit hoc fundamentum, duobus modis iurisdictiones acquiri, & imponi seruitutes: titulo concesso ab eo qui concedendi ius habet, & longa nō interrupta possessione: vt deinceps ostendat neutrò modo Venetos acquisiuisse iurisdictionem in mari Hadriatico. nam totus eius Asiaticus discursus in summa in hoc argumento vertitur.

Circa hoc fundamentum noto primò non esse hos duos modos dumtaxat. nam alij ponunt quatuor modos & dicunt iurisdictionem acquiri lege, consuetudine, principis concessione & legitima præscriptione. Pract. Papiens. tit. 30. glo. 7. num. 8. Rota de offic. ordinar. decis. 4. num. 2. in nouis. Nos autem ostendimus iurisdi-

risdictionem in mari Hadriatico Illustrissimis Dominis Venetis competere occupatione, proinde lege, id est iuregentium, non cõcessione, nec longo vsu. Dicto igitur fundamento destructo, totus ferè discursus corruit: & frustra laborat Anonymus in eo probando, quod nos concedimus, neutro ex illis duobus modis, quos proposuit, Serenissimam Rempublicam Venetam acquisiuisse dominium maris Hadriatici. Quædam tamen quasi per transennam in eo discursu notemus. Ait, cùm duæ sint potestates Pontificia & Imperialis seu Regia, (id est, ecclesiastica & Politica) neutram posse mutare legem diuinam, aut naturalem. Hoc verum est, sed nostræ sententiæ suprà firmatæ non repugnat, quia distinctio dominiorum non est contra, sed præter ius naturale, si intelli-

gatur ius naturale, quod eſt commune omnibus animalibus. Quòd ſi intelligatur ius gentium, vt in §. ſingulorum Inſtit. de rer. diuiſ. hæc diſtinctio &occupatio dominiorum ſine dubio eſt ſecundum ius naturale.l.ex hoc iure.D.de iuſtit. & iu.§.ius autem gentium Inſtit.de iu.natur.

Addit neutram poteſtatem poſſe ſubditis adimere dominium rerum particularium. Hoc quoque verum eſt, ſed ad rem non facit, cùm quæſtio non ſit de dominio particulari, ſed de vniuerſali vt expoſui in ſecunda præmunitione.

Subiicit, ſi mare lege naturæ eſt commune quod ad proprietatem, vt dicunt plures textus, inde colligi quòd ei legem imponere, terminos præſcribere, vni dare, & alios priuare, nulli poteſtati eccleſiaſticæ aut ſeculari permiſſum eſt. Falſò ſumit

mare esse commune quod ad proprietatem, nec vllus textus hoc dicit: immo textus dicunt vsum maris esse communem, proprietatem nullius. l. 3. §. 1. D. ne quid in lo. pub. §. litorum. Instit. de rer. diuis. & eleganter Bal. in l quædam. D. de rer. diuis. ait mare esse commune quod ad vsum, proprietatem verò nullius, sed iurisdictioné esse principis, de qua iurisdictione in præsentia agitur, non de proprietate, vt suprà monui. Verum tamen est, proprietatem concedi occupanti. l. in tantum. D. de rer. diuis. l. sanè. D. de iniur. quia quod nullius est, occupanti conceditur, vt suprà notaui: & mare distinguitur ac restringitur, sicut terra. Bal. in l. beneficium. n. 7. D. de constit. principum.

Subiungit ciuitates maritimas habere iurisdictionem in mari vicino. Ad quod argumẽtum suprà respõdi:

reſpondi: quoniam eodem vſus eſt Valenzuela. Hîc tantùm noto. Anonymum ſibi contradicere: quia dum iuriſdictionem tribuit ciuitatibus, ita vt quælibet dominium habeat in mari proximo, terminos maris conſtituit, quod tamquàm iuri naturali contrarium dixerat à nulla eccleſiaſtica aut ſeculari poteſtate fieri poſſe.

Addit ex Ariſtotele in politicis mare ciuitatibus maritimis eſſe territorium, vnde ſumunt alimenta & auxilia. Sed quemadmodum in terra, ita etiam in mari quælibet ciuitas tantum poſſidet, quantum occupare, regere, ac tueri potuit. & vt in ſingulis perſonis, ita etiam in ciuitatibus & in Principibus obtinet, vt non ad æqualitatem arithmeticam redigâtur, nec ad neceſſitatis normá; ſed alij plus, alij minus obtineant, etiam quàm ſibi neceſſarium videatur.

Vnde aliæ ciuitates ab aliis iure cō-mercij accipiunt, quæ ſibi deſunt,vt obtinet etiam in priuatis hominibus,niſi aut Lycurgi legem,aut Anabaptiſtarum hæreſim (quod abſit) amplecti velimus.

Poſt hæc probare nititur ſummum Pontificem hoc ius Venetis nec dediſſe,nec dare potuiſſe. Quod quia noſtræ ſententiæ non aduerſatur,conſultò prętermitto.

Deinde vt idem probet de Imperatore,infirmat communem Doctorum opinionem,& aſſerit Imperatorem nec eſſe, nec vmquam fuiſſe totius orbis dominum:& neque Imperatorem Orientalē, nec Occidentalem poſſediſſe hoc mare, proinde nō potuiſſe illud Venetis concedere. Nos idem ſentimus, ac ſuprà diximus hoc mare, quod nec Orientalis Imperator aduerſus Barbaros tueri

potuit, nec Occidentalis vmquàm possedit, rectè fuisse ab Illustrissimis Dominis Venetis occupatum, & in suam potestatem redactum.

Post hæc vult Anonymus probare Illustrissimos Dominos Venetos non potuisse mare prescriptione seu consuetudine acquirere, vel seruitutem mari imponere ne alius armatus possit ibi versari. Nos, quid de consuetudine vel præscriptione sentiẽdum sit, suprà exposuimus. Seruitus autem dici non potest, vt suprà notaui, nisi valdè impropriè: quia nemini res sua seruit. l. in re D. de seruit. præd. vrban. l. sicut. §. pen. D. si seru. vindic. l. 5. D. si vsusfr. petet. Serenissima autẽ Respublica Veneta vniuersale dominium habet in mari Hadriatico: proinde non iure seruitutis, sed iure dominij potest alios excludere. Sed videamus quomodò probet Venetos non potuisse

tuiſſe præſcribere. Lege, inquit, naturali mare quoad commercium, eſt commune omnibus proprietate nullius eſt: nulla autem poteſtas poteſt aliquid concedere in præiudicium legum naturalium. quoniam igitur præſcriptio eſt figura tituli, cùm non poſſit poteſtas in mari Hadriatico acquiri conceſſione & priuilegio, ſimiliter non poterit acquiri præſcriptione aut conſuetudine. In his verbis noto primò hunc auctorem ſibi cõtradicere: quoniam ſuprà dixerat mare eſſe commune omnium quoad proprietatem, nunc verò ait eſſe cõmune ratione commercij, proprietatem autem eſſe nullius. Noto ſecũdò eum malè ex dicta maris communione colligere poteſtatẽ in mari eſſe contra ius naturale: cùm quia communio eſt vſus, poteſtas verò eſt dominij vniuerſalis: tum etiam quia

terra quoque ab initio communis fuit omnibus,vt nunc eſt apud quoſdam barbaros; non ideo tamen iuriſdictio ſingulorum Principum eſt contra, ſed potius præter ius naturale,vt ſuprà oſtendi. Hoc igitur fundamento ſublato totum Anonymi argumentum corruit.

Piget in his immorari, quæ hic auctor ſcribit, vt probet, quod nos libenter concedimus, Dominis Veneris non competere ſeruitutem in mari Hadriatico:quædam tamen in eius verbis notari poſſunt.Ait Venetos per lōgū tēpus à tēpore dictę cōceſſionis per aliquot cētena miliaria non habuiſſe ciuitatē regno Neapolitano proximam,proinde nec territorium, conſequenter non potuiſſe acquirere ſeruitutem in mari, quod regnum illud alluit. Nos dicimus nullam conceſſionem & nullam ſeruitu

uitutem prætendi, quaſi in mari alieno. De Venetorum autem imperio audiat Anonymus, quod ſcribit Iouius lib. 1. ne plures hiſtoricos cumulem. *Paruere*, inquit, *eis ab initio, quo tempore maximè claſſibus valebant,* Iſtri, Liburni, Dalmatiæ atque Illyrici ora, multæ item nobiles Græciæ vrbes cum Eubœa Cretaque inſulis, &c. Vnde apparet eos debuiſſe ac facilè potuiſſe mare Hadriaticum in ſuam ditionem recipere.

Ait neminē poſſe ſibi ipſi præſcribere, veluti ne tranſeat per locum, in quo dominium habet: vnde infert regem Neapolitanum non potuiſſe ſibi adimere libertatem armata claſſe nauigandi per mare ſuæ iuriſdictionis. In his verbis falſò ſupponit maris Hadriatici iuriſdictionem pertinere ad regem Neapolitanum. Neapolis ad mare Tyrrhemum ſita

est, imperiumque suum producit vsque ad mare Hadriaticum exclusiuè, non inclusiuè.

Ait conseruandam esse auctoritatem domini, qui potest locum seruitutis mutare, & alio loco, vbi minus damni sentiat, constituere: idque ait Celsum dicere in l. si cui. D. de seruitut. Verùm Celsus nihil minùs ibi dicit, quàm hoc. non enim loquitur de domino fundi seruientis, sed de eo, cui via legata est; & inquit eum posse ire quà velit, dummodò ciuiliter eat, non cum magno seruientis incommodo, si æquè commodè possit per aliam partem ire cum minore seruientis incommodo: non tamen posse, cùm semel locum elegerit, eum postea mutare.

Ait neminem esse, qui ignoret seruitutem non acquiri precibus, aut amicitia, sed actu imperioso

vten

vtendi iure ſuo. idque ait dicere legiſlatorem in l.1.D.de itin. actu.priu. Atqui è contrario legiſlator ibi reprobat violentam poſſeſſionem, ſicut clandeſtinam, & præcariam. Cùm autem conſtet ſeruitutes tam in teſtamento, quàm pactionibus & ſtipulationibus conſtitui poſſe. §.vlt. Inſtit. de ſeruit. certum eſt, precibus & amicitiæ in ſeruitutibus conſtituendis locum eſſe.

Ait reges Neapolitanos ſæpe claſſem duxiſſe per mare Hadriaticum pro libitu & ibi iuriſdictionem exercuiſſe. Idem dixit Velaſquez: & ad id ſuprà reſpondi.

Ait Peregrinum lib. 1. de iu. fiſ. n. 18. & 22. hoc comprobare. Sed æquè falſum eſt, Peregrinum hoc dicere; ac falſum eſt, quod Anonymus ſtatim ſubiicit, Generalem Ziani celeriter rediiſſe Venetias, relinquentem

mare

mare ſuo vero domino.

Deinde ait dominum ſeu magiſtratum ciuitatum maritimarum ita debere punire fures terreſtres, vt Pyratas maris: hanc iuriſdictionem Imperatorem (fortaſſe Iuriſconſultum dicere voluit, reſpiciens ad l. imperium. D. de iuriſdict.) appellare gladij poteſtatem: rem autem eſſe monſtruoſam, ſi res Neapolitanus manu inermi poteſtatem ſanguinis & gladij exercere, & in ſuo territorio delinquentes ſine armis punire debeat. Nos arma concedimus regi Neapolitano in ſuo territorio, denegamus in alieno, vt Veneto, proinde denegamus in mari Hadriatico. Ad id, quod ait de ciuitatibus maritimis, ſufficienter, reſponſum ſuprà fuit.

Poſtea opponit dictum Vlpiani in l. venditor. D. commun. prædior. *Mari quod natura omnibus patet ſeruitus*

tus imponi priuata lege non potest: Hinc concludit Venetos non posse priuata lege contra naturæ ordines imponere seruitutem mari Regis Hispaniarum & aliorum regnorum. Respondeo primò legem priuatam esse pactum contractui adiectum à priuatis personis contrahentibus, & ita accipi legis vocabulum in d.l.venditor, vbi significat pactum venditioni adiectum, & in l.legem C. de pact. & aliis locis. Principem autem posse imponere seruitutem mari nulla lex negat, & glo. & Fulgos. in d. l. venditor. & Cœpo. de seruit. præd. rustic. c. 26. de mari, num. 1. disertis verbis affirmant. Nihil igitur vetat, quominus Serenissima Respublica Veneta seruitutem imponat mari, quam suprà ostendi nullum adgnoscere superiorem. Nihil verò ad rem facit, quòd Rex Catholicus sit Rex Hispaniarum,

niarum, & aliorum regnorum; nisi ostendatur mare Hadriaticum sub aliquo illorum regnorum contineri.

Posthæc Anonymus tamquàm in excessu, vt folia impleat qualicumque scriptura, narrationem quandam Thrasonicam inserit in detractionem Dominij Veneti, laudem Neapolitanæ ciuitatis, & admirationem Regis Catholici. Sed hæc magis militi glorioso, quàm iuris Doctori conueniunt; quæ nihil ad propositam quæstionem decidendam conferunt. Bis tamen fatetur mare Hadriaticum esse remotum à metropoli regni Neapolitani, & à portu regię classis, eámque propterea non ita frequenter mitti solitam in illud mare, vt in proximum Tyrrhenum. Supponit autem iurisdictionem in mari Hadriatico esse regis Catholici, & ait tyrannicum esse, vt Veneti

eo

eo inuito mare illud tueantur. Additque Hispaniæ Regem debere etiam Papam, Regem Boœmiæ, Ragusæorum Rempublicam, & ducem Vrbinatem protegere ac tueri classe in Hadriaticum missa. Hæc sunt partim αἰτούμενα τὸ ἐν ἀρχῇ, partim inania crepitacula, & qualia sunt puerorum aut auium terriculamenta. Sed heus tu, Anonyme, qui omnium præter quàm Venetorum protectionem sumis: aut illi principes tueri se ipsi possunt, aut non possunt. Si dicas posse, intellige eos non egere protectione Hispanica. Si neges posse, memineris te antea dixisse mare Hadriaticum esse remotum à portu & classe Neapolitana, ac reges Neapolitanos intermisisse classis missionem in illud mare. Vides igitur opus fuisse, vt Serenissima Respublica Veneta illius maris protectionem susciperet.

Post

Post hanc digressionem, videamus, inquit, an saltem præscriptione seu consuetudine ius aliquod habeant. Hoc est, quod primo loco ostendendum paulò antè proposuit, & initiò quoque idem proposuerat. Quare ter hoc proponit, sed nullibi exequitur: quamquàm præcipuè debuit hoc probare. Dicerem esse μνημονικὸν ἁμάρτημα, nisi iterum hoc loco repeteret: nam hoc relicto, ad aliud caput transit, & ait Doctores, qui Venetis in mari iurisdictionem tribuunt, loqui de lacunis, quæ sunt citra litus maris Hadriatici, non de ipso mari Hadriatico: ideoque vocare mare eorum, vel mare suum. Quã responsionem quia suprà refutaui, & ostendi quid per mare eorum vel mare suum Doctores intelligant; nõ est, cur in re tam perspicuà diutiùs immorer. Qualis enim est hæc interpre

præſcriptio: Veneti præſcripſerunt dominium maris Hadriatici, vt multi Doctores loquuntur: ergo non præſcripſerunt niſi lacunas Clodiam foſſam vſque: intra littora maris Hadriatici. Hoc nomen, inquit, Hadriatici legere neſcio niſi in Cæpola eorum vaſallo quòd hæc iuriſdictio perueniat Corcyram vſque, quæ tũc illorum non erat: nemo hoc dicit, adeo vt hic terminus & hic finis Hadriatici ſit inuentum Hipoplatarij & Guerini Piſonis eorum vaſalli. Hæc Anonymi verba ſunt inuoluta, & ambigua. Si dicit ſe non legiſſe nomen maris Hadriatici tamquam à Venetis præſcripti: Ego verò legi, & multa loca ſuprà citaui. Si dicit ſe non legiſſe illius maris fines Corcyram vſque: ſciat omnes Geographos ita protendere mare Hadriaticum, neminem ad lacunas illud reſtringe-

re: & ſi non ex auctoribus ſaltem ex deſcriptionibus & tabulis geographicis, quæ vulgò proſtant, hoc diſcat. Ego ex Ptolemæo geographorum principe ſuprà confirmaui fines huius maris. Videantur omnes antiquæ & nouę tabulæ: in omnibus mare Hadriaticum ſeu gulfus Venetus eò peruenit.

Addit Doctores æquiparare iuriſdictionem Venetorum & Genuenſium. Nos facilè cõcedimus eãdem iuriſdictionem Genuenſes habuiſſe in mari Liguſtico, ac Venetos in Hadriatico: idcirco æquè potuiſſe à Genuẽſibus arceri Venetos à Liguſtico, vt à Venetis Genuenſes ab Hadriatico: niſi aliter inter ſe conueniſſent, vt refert Ange. in d. conſil. 290. Sed vtrùm Genuenſes, qui nunc videntur pendere à nutu Regis Hiſpaniæ, hanc iuriſdictionem retinuerint,

rint, an amiserint, dicere non ausim, & nihil ad quæstionem propositam pertinet. Scimus enim dominia & imperia sæpe mutari, & ab aliis ad alios transferri; quia nihil est stabile inter homines, & ita immobile, vt nullam patiatur mutationem, cùm omnis noster status sub perpetuo motu consistat, vt inquit Imperator No.7.cap.2.

Post hæc Anonymus expendit quosdam iuris contextus, vt ostendat iis non confirmari præscriptionem maris. Et quamuis noster labor hîc videri possit superuacaneus, cùm nos non dicamus præscriptione acquisitũ Dominis Venetis mare Hadriaticum; tamen dispiciamus, an hos textus Anonymus rectè interpretetur, & ad eos rectè respondeat.

Citat l.sanè. D. de iniur. vbi dicitur, *Si maris aliquod ius ad aliquem per-*

tinuerit. Ait Anonymus hoc videri contrarium axiomati ſuprà à ſe tradito quod mare iure naturali eſt omnibus commune, ideoque non poteſt alicuius proprium fieri. Nos dicimus nullam eſſe contrarietatem, cùm dicitur ea, quæ iure naturali cõmunia ſunt, iure gentium eſſe diſtincta & alia aliorum propria facta. Nõ igitur abſurdè dicitur quod commune erat, proprium factum eſſe: Quædam tamen communia manſerunt, vt aër, mare, & litora maris. Sed & horum pars propria facta eſt: nec tantùm maris, & litorum, vt ſupra probaui, ſed etiam aëris: ſiquidem dominus ſoli dicitur eſſe dominus aëris vſque ad cœlum, vt probat glo. in l. altiùs. C. de ſeruit.

Addit Anonymus dictum textum eſſe intelligendum de iure piſcandi, aut ſimili parum damnoſo Reipub.

pro

propter maris vastitatem, & quod non est contra publicum commercium. Huic interpretationi repugnat vulgata regula, quòd lex generaliter loquens, debet generaliter accipi. l. præses. ff. de offic. præsid. cum concor. Nec ad rem facit, quòd in l. præced. agitur de iure piscandi; quia illa lex est Vlpiani, hæc est Pauli, & si placet hanc illi adiungere, secundum aliam regulam continuatio debet fieri ad proximum. l. 2. ff. de sta. homi. in postremis autem verbis legis præcedentis Vlpianus locutus est de lacu, qui est in priuato alicuius dominio: Ergo similiter Paulus loquitur de parte maris, quæ est in alicuius dominio. Illud igitur mare propriũ eius est. Neque hoc est absurdum; sicut enim litus, quod est commune, occupanti conceditur. l. 6. in pr. D. de rer. diuis. ita etiam mare eadem

ratione. Ceterùm non negarim, cum d. lex sanè. loquatur de hominibus priuatis, & de causa priuata, vt in textu expressè dicitur, non posse ita occupari in prȩiudicium publici cōmercij, sed alia ratio est principum, qui commercium cum non subditis pro libitu vel admittunt, vel repudiant, vel limitant, vt l. 2. l. mercatores. & l. vlt. C. de commerc. & mercatorib. Nota est lex ξενηλασίας, qua hodie quoque Chinenses vtuntur.

Idem dicendum ad l. si quisquam. D. de diuers. temp. præscript. vbi Anonymus notat verbum *diuerticulum*, & ait non posse aliquid fieri in præiudicium publicæ nauigationis, quæ omnibus patere debet, l. *1*. D. de fluminib. Nos dicimus nauigationem nō posse impediri per aliquem priuatum, vt d. l. posse tamen per principem, qui habet regalia, vt notat

tat Stracccha. de nauigat.num.6.

Post hæc Anonymus sic argumentatus: Imponent seruitutem mari, tantùm se & heredes suos obligat vi contractus. l. venditor. D. cōm. prædior. atqui regnum Neapolitanum non defertur iure hereditario, sed ex pacto & prouidentia, secundum Bal. in auth. post fratres. C. de legit. heredib. ergo siue pater hanc seruitutem Venetis concesserit, siue Veneti contra patrem vsurpauerint, hodie filius regnans potest iurisdictionem in mari auferre, & Venetis resistere. Respondeo primò Anonymum in hoc argumento falsum supponere, quòd iurisdictio maris Hadriatici pertinuerit ad regē Neapolitanum, & ei per Dominos Venetos adempta fuerit. Respondeo secundò, quod dicitur de heredibus, passim in iure intelligi de omnibus

successoribus vniuersalibus:quia loco heredum habentur vt bonorum possessores l.2.D.de bonor. possess. & fideicommissarij vniuersales.§. restituta.Instit. eod.tit. Vnde nihil referre videtur, vtrùm iure hereditario, an ex pacto & prouidentia rex Neapolitanus successerit. Omitto, quòd hæc feudi diuisio in hereditarium & ex pacto & prouidentia ab aliis aliter accipitur, & à quibusdam omninò reprobatur, vt à Fachinæo lib. 7. controuers. ca.3.Omitto etiam,quòd Bal.d.auth. post fratres. de hac re nihil dicit.

Deinde opponit,quod ait glo. in d.l. venditor. in ver. succedentium, concessione aut præscriptione rerum publicarum non posse communem vsum impediri: & subiicit eiusdem glossæ verba ista, *Si côcedo tibi seruitutem,per quam publicus vsus non impeditur,*

tur, tunc ego saltem & heredes mei tenemur non contradicere. Et addit alium textum probare pacta de rebus publicis non ligare. l. iurisgentium. §. si paciscar. D. de pact. vnde colligit Venetos aut Genuenses non posse publicum commercium impedire. Audi Anonyme: ego & tu (nam de me & te glossa à te allegata loquitur) non sumus principes, sed homines priuati. de me scio: de te credo. Accurs. & dicti textus loquũtur de personis priuatis, quę nec possũt iuri publico derogare, nec iurisdictionem in mari præscribere. Sed supremos principes hæc posse certissima & receptissima Doctorum sententia est. argumentum autem à priuatis ad principes, id est à minori ad maius, negatiuè non concludit. Idcirco glo. in d. l. venditor. in ver. priuata. quam Doctores sequuntur, rectè notat,

quamuis seruitus mari priuata lege, id est pacto imponi non possit à principe tamen posse.

Idem dico de sequenti argumento, Ire per loca publica, & similia, sunt merę facultatis, nec posśũt præscribi. Hoc quoque pertinet ad ius priuatum. Singuli possunt ire per vias publicas, non iure præscriptionis, sed iure communi, quia viarum vsus publicè patet. Hoc ad propositam quæstionem nihil facit.

Tandem Anonymus ait eorum, quæ sunt iurisgentium, nõ dari præscriptionem, sed ea acquiri consuetudine, secundum Bart. in l. quo minùs. D. de flumin. Hanc differentiam ordinariè notari à Doctoribus præsertim à Balb. de præscriptionib. 2. par. quartæ partis prin. quæst. 6. dicente consuetudine respublicas fieri proprias sine damno vniuersitatis;

præ

prescriptione autem aliquem acquirere id quo alterum priuauit. Hic noto primò Bart. d. loco non id dicere, ad quod probandum allegatus est:sed, ea quæ sunt iuris gentium, acquiri statim per occupationem, veluti si quis in mari aut litore maris ædificet. Noto secundò alias quoque differentias à Doctoribus poni inter præscriptionem & consuetudinem, vt videre est apud auctores suprà citatos.

Nihilominùs tamen hæc vocabula sæpe confunduntur;vt suprà ostédi. Noto tertiò ad id quod Anonymus hoc loco probandum sibi proponit, nihil referre, vtrùm vocetur consuetudo, an præscriptio : quia certum est vtramque requirere continuam, non interruptam possessionem: Quod autem talis non fuerit Dominorum Venetorum possessio

niti

nititur probare; quia ſæpe claſſis Regis Neapolitani per mare Hadriaticum tranſiit, vt ait hiſtoricos quoſdam dicere, non facta mentione cõſenſus vel diſſenſus Venetorum. Reſpondeo argumentum ab auctoritate negatiuè conceptum non valere: nam multa aliqui hiſtorici omittunt, quæ alij tradunt, quod & in ipſis Euangeliſtis obſeruare licet: Si igitur hiſtorici ab Anonymo citati hoc omittunt: aliæ hiſtoriæ docent conſenſum Illuſtriſſimorũ Dominorum Venetorũ ab aliis priincipibus claſſem per mare Hadriaticum dirigere volentibus fuiſſe ſæpiùs requiſitum, vt euidenter probat Chizzola apud Minuccium loco ſupra citato.

Ex dictis concludo iuriſdictionem ſeu dominium vniuerſale in mari Hadriatico omninò pertinere ad Sereniſſimum dominium Venetum

netum : & quidem κατ' ἀλήθειαν per eius occupationem , κατὰ δόξαν longa cõſuetudine ſeu præſcriptione temporis, cuius initij memoria non extat : eiuſque dominij effectus eſſe, quos ſuprà retuli.

FINIS.

IVLII PACII IN VENETIARVM laudem

EPIGRAMMATA.

I.

LAtonæ excipiens geminum vetus insula partum,
Fluctibus & vento est pulsa,repulsa diu.
Vrbs procul à pelago,septem quæ continet arces,
Condita quo primùm est tempore,firma fuit.
Hadriacis verò, potuit, quæ regnat in vndis,
Non concussa vmquàm,ponere iura mari.
Ergo vrbs,seu potiùs dicenda est insula,certè
In terra atque salo non habet illa parem.

EIVSDEM.

II.

EXtructas Babylon turres,& mœnia iactat,
Sparta viros præfert,militiæque decus.
Legibus,atque armis,populos atque arte gerẽdi
Produxit vires Martia Roma suas.
At VENETAM pietas super omnes extulit vrbes:
Quippe Dei templum est : oppida sunt reliquæ,

PERMISSION.

IE consens pour le Roy, l'Impreßion du present liure estre fait par Sieur BARTHELEMY VINCENT *Marchant Libraire de ceste ville de Lyon, & deffences faictes à tous autres de l'Imprimer sur le requis de droit. Faict à Lyon ce* 19. *Ianuier.* 1619.

BOVILLOVD.

IL est permis d'imprimer ce present liure aux deffences requises. Faict ce 22. Ianuier 1619.

SEVE Lieutenant general.

BREF DE PRIVILEGE.

PAr grace & Priuilege du tres-Chrestien Roy de France & de Nauarre, il est deffendu à toutes personnes, d'Imprimer, vendre, distribuer, ny tenir le liure intitulé IVLII PACII à *Beriga de Dominio maris Hadriatici disceptatio*, d'autre impression que celle qui aura esté faicte par le vouloir & consentement dudict sieur PACIVS, & ce pour le temps de dix ans, à commencer depuis le iour qu'il sera acheué dimprimer, à peine de confiscation des exemplaires, dommages & interests, & autres peines portees par iceluy, nonobstant oppositions ou appellations quelconques, & lettres à ce contraire. Donné à Paris, & deüement scellé les iours & an y contenus.

Signé LOVYS.

Et plus bas CHALOPIN.

Ledict sieur PACIVS a cedé & transporté au sieur BARTHELEMY VINCENT le susdict Priuilege, ainsi qu'appert par acte du septiesme Feurier 1619.

